

**ANALIZA STANDARDÓW ŚRODOWISKOWYCH DOMÓW SAMOPOMOCY
WOJ. LUBUSKIEGO – STAN NA 31.12.2018 r.**

WNIOSKI

Marta Mikołajczyk
Gorzów Wlkp.
kwiecień 2019 r.

Dokument zawiera krótki opis infrastruktury środowiskowych domów samopomocy w województwie lubuskim, wybranych standardów, wykorzystania miejsc i czasu usług.

LICZBA I TYP JEDNOSTEK

Wzrasta liczba środowiskowych domów samopomocy, w woj. lubuskim.

W województwie lubuskim funkcjonują 33 środowiskowe domy samopomocy¹. Liczba domów wzrasta, w porównaniu do poprzedniego okresu sprawozdawczego². Jeden nowy ŚDS powstał w Gminie Szprotawa, w powiecie żagańskim. To pierwszy Ośrodek wsparcia w tym powiecie. Nowy dom jest jednostką o zasięgu powiatowym.

Wzrasta liczba miejsc, oferowanych przez ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Ośrodki wsparcia oferują łącznie 950 miejsc, w trzech dopuszczalnych ustawowo typach:

- dla osób przewlekłe psychicznie chorych - 231 miejsc (typ A);
- dla osób z niepełnosprawnością intelektualną - 585 miejsc (typ B);
- dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych – 134 miejsca (typ C).

Na przestrzeni lat 2017 - 2018 nastąpił 3% wzrost liczby miejsc (31 nowych miejsc). Rośnie liczba miejsc przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnością intelektualną (21 miejsc) i przeznaczonych dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych (10 miejsc).

Środowiskowe domy samopomocy oferują miejsca dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi i osób ze spektrum autyzmu. Liczba miejsc dla tych osób będzie wzrastać.

Spośród 950 wszystkich oferowanych miejsc, 186 przeznaczonych jest dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub ze spektrum autyzmu. Domy zakładają wzrost liczby miejsc dla tych osób do 199. Miejsca te, są dodatkowo dofinansowane, w związku z realizacją Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”.

¹ Stan na 31 grudnia 2018 r.

² Okres sprawozdawczy – wg stanu na koniec 2017 r. i 2018 r.

W Lubuskim przeważają gminne ośrodki wsparcia, które prowadzą głównie jednostki samorządu terytorialnego.

Wśród funkcjonujących na terenie województwa ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, 28 to jednostki o zasięgu gminnym, pozostałe 5 obejmują obszar powiatu. Biorąc pod uwagę podmiot prowadzący ŚDS - 27 prowadzonych jest przez jednostki samorządu terytorialnego (gminę, powiat), 6 przez organizacje pozarządowe³.

ROZMIESZCZENIE W WOJEWÓDZTWIE

Najwięcej domów zlokalizowanych jest na północy województwa lubuskiego.

Sytuacja i rozmieszczenie ŚDS w woj. lubuskim kształtuje się w sposób zróżnicowany. Najwięcej ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, znajduje się w północnej części województwa. W poszczególnych powiatach jest tu od 2 do 5 tego typu placówek. Najwięcej domów funkcjonuje na terenie powiatu:

- gorzowskiego i słubickiego – po 5 placówek;
- międzyrzeckiego i strzelecko-drezdeneckiego – po 4 placówki;
- m. Gorzów Wlkp. – 3 placówki;
- m. Zielona Góra, sulcińskiego, zielonogórskiego, żarskiego – po 2 placówki.

Wzrasta liczba powiatów, w których funkcjonują środki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

W południowej części województwa, tego typu placówek jest znacznie mniej. Do tej pory, w dwóch powiatach nie funkcjonowały żadne Ośrodki wsparcia (żagańskim i wschowskim). W 2018 roku, w powiecie żagańskim utworzono Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Szprotawie. Jednostka ta jest placówką o zasięgu powiatowym; oferuje 20 miejsc dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Aktualnie⁴, tylko na terenie jednego powiatu (wschowskiego) nie funkcjonuje żadna tego typu placówka; a w pozostałych powiatach działa jeden ŚDS.

³ Zgodnie z art. 25 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej organ jst może zlecić prowadzenie domu organizacji pozarządowej prowadzącej działalność w zakresie pomocy społecznej.

⁴ Stan na 31 grudnia 2018 r.

WYBRANE STANDARDY

Lubuskie domy, działają jako samodzielne jednostki oraz w strukturach ośrodków pomocy społecznej.

W województwie lubuskim, 25 ośrodków wsparcia funkcjonuje jako samodzielne jednostki organizacyjne pomocy społecznej. Pozostałe 8 - w strukturach ośrodków pomocy społecznej.

Ustawa o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz niektórych innych ustaw, wprowadziła przepis przejściowy. Dopuszcza działanie jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, na dotychczasowych zasadach, do 31 grudnia 2019 r. Zatem jeżeli ośrodek wsparcia działa w strukturach ośrodka pomocy społecznej – jego wyodrębnienie organizacyjne musi nastąpić nie później niż 31 grudnia 2019 r.

Doświadczenia wyodrębnionych jednostek pokazują, że samodzielne środowiskowe domy samopomocy, świadczą wyższą jakość usług wspierająco - aktywizujących na rzecz uczestnika. Łatwiej rozwiązuje się wiele kwestii: organizacyjnych, w relacjach z pracownikami i uczestnikami, postępowanie wspierająco – aktywizujące itp. Potwierdzają to kontrole i postępowania nadzorcze inspektorów Wydziału Polityki Społecznej.

Domy nie spełniają minimalnego wskaźnika zatrudnienia w zespole wspierająco – aktywizującym. Liczba domów, które nie osiągnęły wskaźnika utrzymuje się na tym samym poziomie.

Ustawodawca, w rozporządzeniu w sprawie środowiskowych domów samopomocy, określił termin dostosowania domów do wymaganych standardów, 31 grudnia 2022 r.

Analiza sprawozdania⁵ wykazała, że 12 domów nie spełnia standardu zatrudnienia. Oznacza to, że wskaźnik zatrudnienia w zespole wspierająco – aktywizującym, kształtuje się poniżej wymaganego przepisami minimum. Liczba domów, które nie spełniają wskaźnika – w badanym okresie sprawozdawczym⁶ – utrzymuje się na tym samym poziomie.

⁵ Stan na 31 grudnia 2018 r.

⁶ Okres sprawozdawczy – wg stanu na koniec 2017 r. i 2018 r.

Wzrasta liczba pracowników (i etatów) zatrudnionych w zespole wspierająco-aktywizującym.

W 33 ośrodkach wsparcia zatrudnionych jest 222 pracowników na 189 etatach. To o 16 etatów więcej, w porównaniu do 2017 r. Biorąc pod uwagę liczbę miejsc oferowanych w poszczególnych typach - w województwie - wskazana liczba etatów przekracza wymagane minimum (177 etatów).

Środowiskowe domy samopomocy dowożą uczestników na zajęcia.

Transport uczestnikom zapewniają 22 jednostki – tyle samo co w roku ubiegłym.

WYKORZYSTANIE MIEJSC I CZAS UŻYTKOWANIA USŁUG

Wzrasta liczba uczestników korzystających z usług ośrodków wsparcia.

W badanym okresie⁷, wzrasta liczba uczestników skierowanych do środowiskowych domów samopomocy, na podstawie wydanych decyzji (1,4%). Znacząco wzrosła liczba uczestników faktycznie korzystających z usług ŚDS, tj. na podstawie prowadzonych list obecności (5,8%). Ośrodki pomocy społecznej, skierowały 920 osób z zaburzeniami psychicznymi (liczba decyzji wg stanu na koniec 2018 r.), co stanowi 95,7% wykorzystania oferowanych miejsc w województwie lubuskim.

W przypadku, gdy pod uwagę weźmiemy faktyczne użytkowanie miejsc (tj. na podstawie list obecności uczestników), na 950 miejsc w województwie, na zajęcia w domu faktycznie uczęszcza 766 osób (tj. 81% ogółu miejsc). To wzrost o 2 punkty procentowe, w porównaniu do ubiegłego roku. Niska frekwencja uczestników może wynikać np. z przyczyn zdrowotnych, czy konieczności hospitalizacji.

Tut. Wydział Polityki Społecznej prowadzi stały monitoring rzeczywistego wykorzystania miejsc w domach. Sygnalizowane przez ŚDS próby zwiększenia miejsc, poprzedzone są analizą ich faktycznego wykorzystania w danym okresie. W przypadku, gdy odnotowujemy wolne miejsca, zaleca się przyjmowanie nowych osób, na miejsce uczestników opuszczających zajęcia (zgodnie z zapisami rozporządzenia w sprawie środowiskowych domów samopomocy oraz zarządzenia Wojewody Lubuskiego, z 29 czerwca 2018 r., w sprawie ustalenia sposobu wykonywania zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez jednostki

⁷ Okres sprawozdawczy –2017 r. i 2018 r.

samorządu terytorialnego na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi w województwie lubuskim).

Domy zapewniają uczestnikom zajęcia przez 6 godzin dziennie. Faktycznie korzystają oni z usług ŚDS przez 5,77 godzin dziennie.

Ustawodawca wskazuje liczbę dni i godzin działania ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Określone minimum to 8 godzin dziennie, z czego przez 6 godzin powinny być prowadzone zajęcia z uczestnikami. Średni czas użytkowania usług nie jest tożsamy z liczbą godzin zapewnianą przez ŚDS. Czas ten dotyczy liczby godzin, w jakich uczestnik faktycznie korzysta z oferty ośrodka wsparcia.

Uczestnicy lubuskich domów korzystają z nich średnio przez 5,77 godzin dziennie. To o 0,09 godz. więcej, jak w poprzednim okresie sprawozdawczym⁸. W poszczególnych domach wygląda to w sposób zróżnicowany, od 3 godz. (ŚDS w Słubicach i w Dobiegniewie) do 8,25 godz. (ŚDS w Gorzowie Wlkp., ul. Złotego Smoka 6).

PODSUMOWANIE

W Lubuskim, stale rozwija się sieć ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi: wzrost liczby domów, liczby miejsc i uczestników. Najwięcej domów zlokalizowanych jest na północy województwa lubuskiego. W jednym powiecie nie funkcjonuje żaden ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Dalszego monitoringu wymaga w szczególności:

- faktyczne wykorzystanie miejsc w placówkach, co wpłynie na racjonalne wykorzystanie środków finansowych pochodzących z budżetu państwa;
- wskaźnik zatrudnienia w zespole wspierająco – aktywizującym poprzez zaplanowanie działań w Programach Naprawczych ŚDS lub deklaracje gmin/ powiatów w zakresie terminu osiągnięcia wymaganego wskaźnika.

⁸ 2017 r.